

Lapinjärven kunnanvaltuustolle

LAPINJÄRVEN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2023

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella ja voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

Vuoden 2023 arvioinnin on tehnyt valtuuston valitsema toimikauden 2021–2024 tarkastuslautakunta. Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet:

Varsinaiset jäsenet

Kaj Ikäheimo, puheenjohtaja 8.6.2023 alkaen
varapuheenjohtaja 7.6.2023 saakka
Anne Rönkkö, varapuheenjohtaja 8.6. 2023 alkaen
puheenjohtaja 7.6.2023 saakka
Kalevi Hoffström
Marina Silfvast
Markku Lautamäki
Maarit Hietala
Katri Sibelius 14.9.2023 alkaen
Juha Westerlund 13.9.2023 saakka

Henkilökohtaiset varajäsenet

Lari Väisänen
Anni Simola
Kenneth Levin
Annika Lindfors
Kari Hirvonen
Tanja Kaukonen
Arno Holopainen

Tarkastuslautakunta on arvioinut kunnan toimintaa oman tarkastussuunnitelmansa mukaisesti. Lautakunta on perehtynyt kokouksissaan eri toimialojen toimintaan. Kokouksissa on kuultukunnan johtavia viranhaltijoita sekä kunnanjohtajaa.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 arvioinnin toimittamiseksi yhdeksän kertaa.

Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon arviointityössä.

Lautakuntaa on kokouksissa avustanut ja pöytäkirjaa pitänyt keväällä 2023 Kai Puro BDO Auditor Oy:stä ja syksyn alusta Matias Vulli BDO Auditor Oy:stä. Vastuulliseksi tilintarkastajaksi on valittu BDO Auditor Oy:n JHT Mark Lassfolk.

2. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

2.1 Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden asettaminen

Tavoitteet asetettiin kunnanvaltuuston kokouksessa 7.12.2022, jossa hyväksyttiin talousarvio vuodelle 2023 sekä taloussuunnitelma vuosille 2024–2025. Talousarviota laadittaessa tavoitteet asetettiin valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisina, ja valmistelutyöhön kytkettiin kuntalaisia ja päättäjiä edellisvuosien tapaan.

Tilastokeskuksen ennakkoväestötilaston mukaan Lapinjärven asukasluku on 2 449 vuoden 2023 lopulla, tämä on 69 vähemmän kuin vuoden 2022 lopulla. Vuonna 2023 Lapinjärvellä syntyi 8 lasta, luonnollinen poistuma oli 44 henkilöä ja kokonaismuutto oli -35 henkilöä. Näin ollen luonnollinen väestömuutos selittää noin puolet väestön kehityksestä. Saman ennakkoväestötilaston mukaan Lapinjärven väestö jakaantuu seuraavasti; alle 25-vuotiaat 20,9 %, 25–64-vuotiaat 47,9 % ja yli 65-vuotiaat 31,2 %. Lapinjärven väestöstä yli 75-vuotiaita on 15,8 %. Ikäjakaumassa on edelleen havaittavissa, että yli 65-vuotiaiden osuus nousee ja nuorempien osuus laskee.

POIKKEAMAT TILINPÄÄTÖSVUODEN 2023 TALOUSARVIOON			
Käyttötalouden osalta valtuustoon nähden sitova taso on netto (toimintakate). Investointien sitovuustaso on kohdekohtainen.			
Käyttötalous	Käyttötalouden tuotot		107,6 %
	Käyttötalouden kulut		100,1 %
	Toimintakate		99,0 %
Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talousarviomuutokset:			
	24.5.2023		§12
	13.9.2023		§24
	15.11.2023		§35
Muutokset käyttösuunnitelmassa, joita ei v.2023 ole käsitelty valtuustotasolla:			
Käyttötalous			
Konsernihallinto			
10	Netto -	26 671 €	98,5 %
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut			
30	Netto -	66 391 €	98,5 %
Tekniset palvelut			
40	Netto -	40 137 €	97,3 %

Investoinnit		
Projektit		
9530 Linjamuutos Koivistontien liittymä	19 694 €	
9239 SPK alueen kunnostus	1 337 €	103,8 %
9521 Jätevesipumppujen uusiminen	642 €	106,4 %
9505 Haja-asutusalueen vesihuolto	30 €	100,2 %
Rahoitus		
Verotulot	- 137 509 €	102,6 %
Valtionosuudet	- 15 612 €	100,6 %
Rahotustuotot ja -kulut	- 66 544 €	127,2 %

Tarkastuslautakunnan arvio:

Tilinpäätös ei sisällä olennaisia poikkeamia talousarvioon nähden. Valtuustoon nähden sitova tavoite on toimintakatteen osalta saavutettu. Tilikauden positiiviseen tulokseen vaikuttivat ennakoitua parempana toteutuneet toimintatuotot sekä alkuvuodesta saadut 2022 vuoden tietojen perusteella maksetut verotulot. Hyvinvointialueuudistus leikkasi kunnan kokonaisrahoitusta merkittävästi vuodelle 2023. Talouden haasteet eivät ole poistuneet.

2.2 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen**2.2.1 Konsernihallinto**

KONSERNI-HALLINTO	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Tot.%
Tuotot	207 493	180 427	187 128	103,7 %
Kulut	- 1 758 738	- 1 907 388	- 1 887 418	99,0 %
Toimintakate	- 1 551 245	- 1 726 961	- 1 700 290	98,5 %

Konsernihallinnolle talousarviossa 2023 asetettu valtuuston nähden sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023. Lisäksi asetettiin erillisiä strategiatavoitteita, joiden toteutumista on seurattu.

Strategiakohtien toteutuminen:	Toteutus
Elinvoimaa ja kasvunpaikkoja yrityksille / elinkeinopalvelut):	Elinkeinopoliittisen ohjelman tavoitteiden edistäminen on aloitettu. Kunta on perustanut ohjelman tavoitteiden edistämiseksi myös elinkeinopoliittisen ryhmän, johon kuuluu kunnan ja yrittäjien sekä yrittäjäjärjestön edustajia. Ryhmä kokoontui neljä kertaa ja on tehnyt myös

	<p>yritysvierailuja. Elinkeinopoliittisen ohjelman seuranta käsiteltiin marraskuussa elinkeinoryhmässä ja edelleen kunnanhallituksessa.</p> <p>Työttömyysasteen alentui edelleen alkuvuodesta, mutta lähti kasvuun vuoden lopulla. TE24 -uudistukseen liittyen valmisteltiin Itä-Uudenmaan yhteistä työllisyysaluetta, jossa Porvoon kaupunki toimii vastuukuntana.</p>
Tiedotamme ja toimitamme / elinkeinopalvelut (viestintä)	<p>Kunnan uudet kotisivut ja uudet Visit Lapinjärvi -sivut on otettu käyttöön. Vuoden aikana lähetettiin kotitalouksiin neljä kuntalaiskirjettä. Lisäksi on tehty some-viestintää ja toteutettu markkinointiviestintää muun muassa Loviisan asuntomessuihin ja asumiseen liittyen.</p>
Arvostamme työntekijöitämme / henkilöstöhallinto	<p>Maaliskuussa toteutettiin koko henkilöstölle suunnattu työtyytyväisyyskysely. Tulokset olivat kuntatasolla hyvät. Tuloksia on käsitelty kunnanhallituksessa, johtoryhmässä, esihenkilöiden kesken, yt-toimikunnassa ja yksiköissä toiminnan ja esihenkilötyön kehittämiseksi.</p>
Hyödynnämme digitalisaatiota ja teknologiaa kunnan toiminnan sujuvoittamiseksi / tietohallintopalvelut	<p>Tietohallintopalveluiden eri osa-alueilla toteutettavien jatkuvan kehittämisen toimenpiteiden avulla pyritään varmistamaan, että kunnan digitalisaatio ja teknologian hyödyntäminen tapahtuvat turvallisesti ja luotettavasti.</p> <p>Tietoturvapoliitikan kehittäminen, henkilöstön koulutus tietoturva-asioissa, järjestelmien ja infrastruktuurin päivittäminen, varmuuskopiointi ja palautumissuunnitelmat, vahva tunnistautuminen ja käyttöoikeuksien hallinta, varautuminen sekä jatkuvuussuunnittelu ovat keskeisiä toimenpiteitä, joiden tavoitteena on varmistaa kunnan toiminnan turvallisuus ja tehokkuus digitaalisessa ympäristössä.</p>

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä koskeva ns. sote-uudistus on toteutunut vuoden 2023 alusta lukien ja sote-palveluiden järjestämisvastuu on siirtynyt Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Tarkastuslautakunta

TE24-uudistus etenee. Lapinjärven kunta osallistui aktiivisesti Itä-Uudenmaan työllisyyden hoidon järjestämiseen liittyvään valmisteluun. Itä-Uudenmaalle (pl. Sipoo) muodostettiin yhteinen työllisyysalue, jossa Porvoon kaupunki toimii vastuukuntana. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan 1.1.2025.

Uuden joulukuussa 2022 hyväksytyin elinkeinopoliittisen ohjelman toteuttaminen alkoi ja oli käynnissä koko vuoden. Kunta perusti elinkeinopoliittisen ryhmän, johon kuuluu kunnan ja yrittäjien sekä yrittäjäjärjestön edustajia. Työryhmä on pitänyt neljä kokousta ja järjestäytyneet sekä sopinut toimintatavoista. Posintran kanssa on tehty sopimus vuodelle 2023 uusien yritysten neuvontapalveluista. Yritystontteja on myyty kolme kappaletta. Lisäksi kaksi yritystonttia on vuokrattu. Lapinjärvelle suunniteltu aurinkovoimalahanke hyväksyttiin kunnan päätöksenteossa. Hallinto-oikeus hylkäsi kesällä Ristisillan yritysalueen kaavasta tehdyn valituksen ja kaava sai lainvoiman.

Kunta on toteuttanut aktiivista kuntalaisviestintää. Uudistetut kotisivut sekä uudet Visit Lapinjärvi -sivut on avattu. Vuoden aikana lähetettiin kotitalouksille neljä kuntalaiskirjettä. Lisäksi on hyödynnetty sosiaalista mediaa tiedottamisessa. Kunnanhallitus hyväksyi usealle vuodelle ulottuvan kuntamarkkinointia koskevan suunnitelman helmikuussa. Viestinnässä on myös hyödynnetty käynnissä ollutta ja kesäkuun lopulla ratkennutta keskustan kehittämisen ideakilpailua. Kunta on myös toteuttanut markkinointinäkyvyyttä Loviisassa kesällä pidettäviin asuntomessuihin ja asumiseen liittyen. Elinkeinoasioista ja kunnan hankinnoista tiedottamista kehitettiin luomalla yrittäjille suunnattu tekstiviestipalvelu. Hankintailta yrittäjille järjestettiin helmikuussa.

Kunnassa on vuoden aikana työllistetty työllistettynä viisi kokoaikaista ja yksiosa-aikainen työntekijä palkkatuella. Kunnat maksavat vuosittain korvauksia pitkään työttöminä olleista niin, että yli 300 päivää työttömänä olleesta kunta maksaa Kelalle 50 prosenttia työmarkkinatuen määrästä. Jos työttömyyspäivät nousevat yli tuhanteen, kunta maksaa 70 prosenttia tuesta. Työvoimahallinnossa painopiste on kohdistunut juuri työttömäksi jääneisiin, eikä resursseja ole riittänyt pitkäaikaistyöttömiin ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvun myötä yhä suurempi osa on jäänyt vaille aktiivisia toimia. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli vuoden lopussa 9,8 %, vuoden 2022 vastaava luku oli 9,0 %, eli on noussut +0,8 %-yks. Joulukuussa 2023 työttömiä työnhakijoita oli 114 ja 2022 vastaava luku oli 105. Työllistymistä tukevien palveluiden toimintakateprosentti oli 94,8 %. Kesätyöntekijöiden määrä oli 24 nuorta. He työskentelivät kuntamarkkinoinnin parissa, teknisellä sektorilla, varhaiskasvatuksessa, kirjastossa ja nuorisotoimissa.

Kunta on irtisanonut Sarastia Oy:n taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon palvelusopimukset 1.1.2024 alkaen siten, että yhtiö huolehtii kuitenkin vielä v. 2023 tilinpäätöksen liittyvistä tehtävistä. Käyttöönottoprojekti uuden toimijan eli Kuntalaskenta Oy:n kanssa käynnistyi elokuussa ja eteni projektisuunnitelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Konsernihallinnolle talousarviossa 2023 asetettu valtuustoon nähden sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023 ja asetettuja strategiatavoitteita on edistetty.

Kunnan tulee pyrkiä varmistumaan hankintatoimen riittävästä osaamisesta, jotta kilpailutukset tulee suoritettua asianmukaisesti ja laadittavat sopimukset ovat tarkoituksenmukaisia ja palvelevat kunnan etua parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi ostopalvelujen kohdalla tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa riittävän valvontaympäristön järjestämistä ja ylläpitoa sekä asianmukaista sopimushallintaa, jolla taataan kunnan edun mukainen toimintojen järjestäminen.

Hankintatoimen järjestämiseksi suositellaan selvitettävän lähikuntien kanssa mahdollisia yhteistyömalleja, joissa esimerkiksi jokin kunta olisi järjestävä taho ja muut maksaisivat tälle

palvelujen käytöstä. Järjestelyllä voitaisiin korvata ulkoisten konsulttien käyttöä, silloin kun se on kunnan etu huomioiden tarkoituksenmukaista. Hankintaprosessi olisi tärkeää saada toimivaksi ja negatiiviset ulkoisvaikutukset minimoitua.

Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa edelleen avoimuuden lisäämistä hankkeiden etenemisestä viestimisen osalta, ja katsoo että hankkeista olisi asianmukaista tiedottaa aiempaa useammin.

Sidonnaisuusilmoitusten osalta tarkastuslautakunta haluaa muistuttaa ilmoitusvelvollisia sidonnaisuusilmoitusten tekemisestä sekä muutoksien ilmoittamisesta ilman aiheetonta viivytyksiä.

2.2.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

SIVISTYS- JA HYVINVOINTI PALVELUT	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Tot. %
Tuotot	379 332	450 978	477 498	105,9 %
Kulut	- 4 429 916	- 4 964 793	- 4 924 921	99,2 %
Toimintakate	- 4 050 584	- 4 513 815	- 4 447 423	98,5 %

Sivistys- ja hyvinvointipalveluille talousarviossa 2023 asetettu valtuuston nähden sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023. Talousarvion tuotot toteutuivat 105,9 % kulujen toteutuessa 99,2 %. Toimintakateen osalta pysyttiin talousarviossa 98,5 %: n toteumalla. Lisäksi asetettiin erillisiä strategiatavoitteita, joiden toteutumista on seurattu.

Strateginen tavoite	Toteutus	Toteuma
Ihmisten tarpeet ja toiveet ohjaavat kuntamme kehittämistoimintaa	Toimiala varautuu organisaatiomuutokseen ja hyvinvointipalveluiden liittäminen osaksi toimialaa, kun perusturvan toimiala poistuu ja uusi Itä-Uudenmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023	Hyvinvointitoimiala liitettiin hallintosääntömuutoksella sivistyspalveluiden toimialaan 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointityön johtaminen liitettiin sivistys- ja hyvinvointijohtajan tehtävänkuvaan. Hyvinvointikoordinaattori palkattiin toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen 1.1.2023 alkaen, ja hänelle laadittiin tehtävänkuvauksen uuteen tehtävään. Yhteistyö Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa käynnistyi hitaasti. Strateginen sopimus Lapinjärven kunnan ja Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen välillä hyväksyttiin 13.9.2023. Yhteistyötavoite on koskenut koko toimialaa ja sen kaikkia

		tulosityksiköitä ja liittyä kuntastrategian kohtaan Ihmisten tarpeet ja toiveet ohjaavat kuntamme kehittämistoimintaa.
Olemme Unicefin Lapsiystävällinen kunta	Toteutamme Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmaa sen tavoitteiden mukaisesti.	Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmaa on toteutettu sen tavoitteiden mukaisesti. Tarkistustapaaminen pidettiin yhdessä UNICEF:n edustajien ja koordinaatioryhmän kanssa 21.9.2023.
Tuotamme palveluita ihmiseltä ihmiselle.	Palkkaamme liikunnanohjaajan vakinaiseen toimeen toteuttamaan liikuntaneuvonnan ja liikunnanohjauksen palveluita kuntalaisten hyvinvointia tukemaan.	Liikuntaneuvoja-liikunnanohjaaja palkattiin kunnan palvelukseen vakinaisen täytön ajaksi ensin määräaikaisena ja 1.4.2023 alkaen toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen.
Katsomme avoimin silmin tulevaisuuteen ja kehitämme kuntaamme etukenossa.	Palkkaamme hyvinvointikoordinaattorin vakinaiseen tehtävään valmistelemaan kuntiin jäävään hyvinvointityöhön liittyviä tehtäviä ja kuntatasoisen hyvinvointityön koordinoimista.	Hyvinvointikoordinaattori palkattiin toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen 1.1.2023 alkaen.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa yritettiin rakentaa yhdyspintatyötä osana uutta hyvinvointialuetta. Yhteistyön käynnistymisessä oli hitautta ja suuria haasteita erityisesti opiskeluhoitopalveluissa. Kouluterveydenhoidon ja psykologipalveluiden mitoituksella ei vastannut tarvetta eikä hyvinvointialue pystynyt ilmoituksensa mukaan osallistumaan kaikkiin toimintoihin resurssipulansa takia.

Kunnassa käynnistyi aamupäivätoiminta uutena palveluna 15.8.2023 lukien (osallistujamäärä 9). Aamupäivätoimintaa järjestettiin jokaisena koulupäivänä sekä ruotsin- että suomenkielisille oppilaille Kapellby skolan yhteydessä.

Väliaikaisen koulukuljetussopimuksen valvontaan ja koulukuljetuskilpailutuksiin liittyvät valmistelutyöt veivät vuoden aikana runsaasti aikaa. Oman työn lisäksi väliaikaisen koulukuljetussopimuksen valvontaan ja laskutusepäselvyyksien selvittelyyn jouduttiin käyttämään lakipalveluita ostopalveluina. Uuden koulukuljetuskilpailutuksen valmisteluun käytettiin oman työn lisäksi ostopalveluita.

Hallintovalituksia käsiteltiin vuoden aikana yhteensä viisi, joista neljä valitusta koski koulukuljetusten järjestämistä ja yksi koulun toimintaa koulukuljetuksiin liittyen. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontui 17 kertaa, suomenkielisen jaoston kokouksia neljä ja ruotsinkielisen jaoston kokouksia kolme.

Tarkastuslautakunta

Varhaiskasvatuksessa painopisteenä oli vuoden 2023 aikana varhaiskasvatuksen laatukriteereiden jalkauttaminen toimintaan, digitalisaation kehittäminen sekä selvitys maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Muita toimintaan vaikuttavia asioita suunnittelukaudella ovat olleet UNICEF Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin käyttöönoton jatkaminen ja kulttuurikasvatussuunnitelman retket ja työpajat keväällä 2023.

Maksuttoman varhaiskasvatuksen selvitys laadittiin keväällä ja vietiin tiedoksi sivistys- ja hyvinvointilautakunnalle, kunnanhallitukselle ja -valtuustolle osana talousarviotavoitteita. Selvitys ei johtanut toimenpiteisiin.

Koulusuunnitteluohjausryhmä koskien uuden koulun rakennushanketta kokoontui viisi kertaa. Koulujen edustajat ovat osallistuneet kaikkiin kokouksiin.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Sivistys- ja hyvinvointipalveluille talousarviossa 2023 asetettu valtuuston nähden sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023 ja asetettuja strategiatavoitteita on edistetty.

Tarkastuslautakunnan katsoo liikunnanohjaajan toimen järjestetyn esimerkillisesti. Nuorisotyön kohdalla tulisi aiempaa enemmän huomioida eri ikäryhmiä. Peruskouluikäisille on tällä hetkellä hyvin aktiviteetteja, mutta tämän iän ylittäneitä tulisi pyrkiä huomioimaan aiempaa paremmin.

Kouluterveydenhoidon ja psykologipalveluiden osalta tarkastuslautakunta katsoo tärkeäksi, että kunta pyrkii edistämään toimivaltuuksiensa rajoissa lasten ja nuorten pääsyä näiden palveluiden piiriin.

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi sote-palveluiden järjestämistäsiirryttyä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle, tarkastuslautakunta katsoo ensiarvoisen tärkeäksi, että hyvinvointialueen ja kunnan välinen yhteistyö saadaan toimimaan asianmukaisesti, ja että kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kiinnitetään huomioita. Terveys- ja hyvinvointihyötyjen lisäksi HYTE-kertoimen perusteella maksettavan rahoituksen kautta tällä on myös taloudellisia vaikutuksia.

2.2.3 Tekniset palvelut

Teknisille palveluille talousarviossa 2023 asetettu valtuuston nähden sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023. Talousarvion tuotot toteutuivat 102,3 % kulujen toteutuessa 99,8 %. Toimintakatteen osalta pysyttiin talousarviossa 97,3 %: n toteumalla. Lisäksi asetettiin erillisiä strategiatavoitteita, joiden toteutumista on seurattu.

TEKNISET PALVELUT	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Tot.%
Tuotot	1 655 102	1 651 970	1 689 364	102,3 %
Valmistus oman käyttöön	1 821	5 000	-	0,0 %
Kulut	- 3 176 916	- 3 117 958	- 3 110 215	99,8 %
Toimintakate	- 1 519 993	- 1 460 988	- 1 420 851	97,3 %

Strateginen tavoite	Toteutus	Toteuma
Elinvoimaa ja kasvunpaikkoja yrityksille sekä Olemme edelläkävijöitä / maankäytön suunnittelu	Husulanmäen asemakaavan laatiminen ja hyväksyntä valtuustossa vuoden 2023 aikana.	Husulanmäen asemakaavanmuutostyöhön tuli viivettä alueelta tehtyjen liito-oravahavaintojen ja alueen kuusien kirjanpainajatuhojen selvitysten vuoksi. Työ pääsi jatkumaan kesällä 2023.
	Kirkonkylän keskustan ja ranta-alueiden ideakilpailun toteuttaminen sekä ideakilpailun tulosten pohjalta kaavoituksen käynnistäminen.	Kilpailuun saatiin 48 hyväksyttyä ehdotusta. Kilpailun tulokset julistettiin 19.6.2023. Keskustelu jatkotoimista käynnistettiin syksyn aikana.
Kestävää ympäristöä ja kaunista maaseutua / kiinteistöt	Kunnan kiinteistöistä huolehtiminen siten, että kiinteistöjen korjausvelka pysyy hallinnassa.	Kunnan kiinteistöistä on huolehdittu määrärahojen puitteissa.
	Kunnan kiinteistöjen energiankäytön tehostaminen.	Kunnan kiinteistöissä on laskettu sisälämpötilaa noin asteella siellä, missä se on ollut mahdollista. Peikkolaakson päiväkodissa on tehostettu automaatiikkaa ja henkilökuntaa on perehdytetty sen toimintaan.

Vanha paloasema kirkonkylän keskustassa on poistunut hyvinvointialueen pelastustoimen käytöstä vuoden alusta. Tila otettiin teknisten palvelujen konehalli- ja taukotilakäyttöön.

Vesihuoltolaitoksen laitosten, erityisesti jätevedenpuhdistamojen, toiminnassa esiintyy ongelmia kasvavassa määrin johtuen laitosten korkeasta iästä. Kirkonkylän uuden jätevedenpuhdistamon rakentamistyötä ei ole voitu aloittaa ympäristöluvan viivästymisen takia. Vesihuoltolaitoksen alijäämä kasvaa vuosi vuodelta. Vuoden 2023 alijäämä on -135 210 euroa. Kumulatiivinen alijäämä on -776 681 euroa. Vesihuoltolaitoksella on tarpeen tehdä toiminta-alueiden määritykset ja taksarakenteen tarkastelut osana talouden tervehtyttämistä.

Vesihuoltolaitoksen sijaistaminen hoidetaan ostopalveluna. Sijaistuskulut ovat ylittäneet budjetoidun.

Tarkastuslautakunta

Vuonna 2023 sattui poikkeuksellisen paljon haastavia runkovesivuotoja. Hukkavesimäärä oli erittäin suuri vuonna 2023, jopa 25 % tuotetusta vedestä. Syitä tähän selviteltiin ja etsittiin myös maastossa useaan kertaan, mutta varmuudella asiaa ei ole onnistuttu selvittämään.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Teknisille palveluille talousarviossa 2023 asetettu valtuuston nähdessä sitova tavoite saavutettiin tilikaudella 2023 ja asetettuja strategiatavoitteita on edistetty. Vesihuoltolaitoksen osalta tulee tarkastella kriittisesti perittäviä taksoja, jotta kumuloituvan alijäämän muodostuminen saadaan hallintaan.

2.3 Investointien toteutuminen

- Kunnantalo, ta 32 000 €, toteutunut 16 071 €.
- Kirjasto, ta 33 000 €, toteutunut 27 021 €.
- Kapellby skola, ta 36 000 €, toteutunut 33 882 €.
- Lukitusjärjestelmä kunnan kiinteistöihin, ta 10 000 €, toteutunut 8 621 €.
- Hilda Käkikosken koulu, kirkonkylän toimipiste, ta 41 500 €, toteutunut 13 377 €.
- Hilda Käkikosken koulu, Porlamin toimipiste, ta 58 000 €, toteutunut 47 010 €.
- Päiväkotikoti Peikkolaakso, ta 36 500 €, toteutunut 16 769 €.
- Katuvalosaneeraukset, ta 15 000 €, toteutunut 14 880 €.
- Husulanmäen kunnallistekniikka ta 130 000 €, toteutunut 20 180 €.
- Muistiystävällinen taajama; Jaettu katutila Männistöntie, ta 10 000 €, toteutunut 0 €.
- Järven kunnostus, ta 20 000 €, toteutunut 16 090 €.
- Kantatie, ta 10 000 €, toteutunut 0 €.
- Päälysteiden paikkauksia, ta 26 000 €, toteutunut 14 363 €.
- Kalusto, uusi MultiVan, ta 40 000 €, toteutunut 39 934 €.
- SPK:n alueen kunnostus, ta 35 000 €, toteutunut 36 337 €.
- Kaavoitus, ta 128 000 €, toteutunut 86 673 €.
- Urheiluhalli ja urheilukenttä, ta 22 000 €, toteutunut 8 006 €.
- Korsmalmin varikko, ta 10 000 €, toteutunut 3 250 €.
- Skeittipuisto, ta 20 000 €, toteutunut 19 800 €.

VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINNIT 2023

- Haja-asutusalueen vesihuolto, linjatytöt, ta 15 000 €, toteutunut 15 030 €.
- Vuotovesikorjaukset, ta 25 000 €, toteutunut 17 444 €.
- Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo, ta 1 000 000 €, toteutunut 48 350 €.
- Verkostokartat, ta 20 000 €, toteutunut 11 653 €.
- Jätevesipumppujen uusiminen, ta 10 000 €, toteutunut 10 642 €.
- Tie Mariebergin ja Casagranden pumppaamoille, ta 10 000 €, toteutunut 0 €.
- Vesijohto- ja viemäriverkoston uudiskohteet, ta 110 000 €, toteutunut 63 249 €.
- Vesihuoltolaitoksen tarpeiden kartoitus, ta 20 000 €, toteutunut 7 690 €.
- Linjamuutos/Koivistontien liittymä, Toteutunut 19 694 €. Ei hyväksytty investointiohjelmassa.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Talousarviossa investointeja on suunniteltu 1,923 me, joista tilikaudella on toteutunut 617 te. Jäteveden puhdistamo korostuu luvuissa suuresti. Jäteveden puhdistamon investointihankkeen viivästyminen on valitettavaa, mutta on positiivista, että lupakäsittelystä aiheutunut viivästys

näyttäisi väistyvän, vaikkakin lupamenettelyn vaatimukset näyttäisivät kasvaneen. Tämä tulee rasittamaan kunnan taloutta tulevilla tilikausilla, mutta on erittäin tärkeää saada kuntoon.

Investointien osalta on edelleen tärkeää, että toteutumattomien investointien syitä avataan. Toteutumattomien investointien osalta on kunnan kokonaisuuteen huomioon ottaen syytä varmistua, ettei investointien lykkäytymisestä aiheudu tarpeettomia ylimääräisiä kustannuksia tai tulojen menetyksiä.

2.4 Kunnan talous

LAPINJÄRVI	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutos	Talousarvio muutoksien jälkeen	Tilinpäätös 2023 toteuma	Poikkeama	Toteuma %
Verotulot yhteensä	5 200 000	0	5 200 000	5 337 509	137 509	102,6%
Kunnan tulovero	3 900 000	0	3 900 000	4 156 138	256 138	106,6%
Kiinteistövero	690 000	0	690 000	652 701	-37 299	94,6%
Osuus yhteisöveron tuotosta	610 000	0	610 000	528 670	-81 330	86,7%

TULOVEROPROSENTTI	%	Verotettava tulo, 1000€	Muutos
2019	20,50 %	36 938	-0,5 %
2020	21,00 %	36 464	-1,3 %
2021	21,50 %	37 851	3,8 %
2022	21,50 %	38 234	3,5 %
2023	8,86 %	43 995*	16,1%*
*ennuste			
KIINTEISTÖVEROPROSENTIT			
Yleinen kiinteistöveroprosentti			1,10 %
Vakituisen asunnon veroprosentti			0,60 %
Muiden asuinrakennusten veroprosentti			1,20 %

Lapinjärven kunnan ja vesihuoltolaitoksen yhteenlaskettu tulos tilikaudelta 2023 on 218 183 euroa ylijäämäinen.

Vuoden 2023 alkuperäinen talousarvio oli laadittu ylijäämäiseksi 62 619 euroa. Osavuositarkastuksissa hyväksyttiin talousarviomuutoksia, jonka mukaan talousarvion lopullinen tulos näytti alijäämää 154 101 euroa. Kaikki toimialat alittivat toimintakatteensa ja lisäksi hyvä verotulokertymä sekä rahoitustuottojen positiivinen kertymä selittää ylijäämäisen tuloksen.

Vertaillessa lukuja eri vuosien kesken on otettava huomioon sote-uudistuksen muutokset, toimintakulujen osalta muutos on merkittävin, vuoden 2023 toimintakulut laskivat 52,2 % vuodesta 2022, eli n. 10,8 milj. euroa. Toimintakulut olivat yhteensä n. 9,923 milj. euroa vuonna 2023. Toimintakulut alittivat muutetun talousarvion n. 66 000 eurolla, eli 0,7 %.

LAPINJÄRVI	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutos	Talousarvio muutoksien jälkeen	Tilinpäätös 2023 toteuma	Poikkeama	Toteuma %
Valtionosuudet yhteensä	2 600 000	119 663	2 719 663	2 735 275	15 612	100,6%
Kunnan peruspalvelujen valtion-osuus, ml. tasaukset	2 680 000	7 764	2 687 764	2 696 606	8 842	100,3%
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0	0	0	0	
Opetus- ja kulttuuritoim. muu rahoitus	-630 000	15 308	-614 692	-607 927	6 765	98,9%
Verotulomenetysten kompensatio	550 000	96 591	646 591	646 596	5	100,0%

Sote-uudistuksen myötä kuntien verotulokokonaisuus vähenee n. 50 %. Lapinjärven verotulokertymä oli noin 5,338 milj. euroa vuonna 2023. Talousarvioon nähden verotuloja kertyi 2,6 %, eli n. 137 500 euroa, enemmän. Vuoden 2023 verotulokertymään vaikuttaa positiivisesti alkuvuoden verotulot, jotka perustuivat vuoden 2022 tietoihin ja olivat siitä syystä merkittävästi korkeammat. Verotulot olivat 47,2 %, eli n. 4,77 milj. euroa, pienemmät kuin vuonna 2022.

Lapinjärven kunnan osalta on ollut tärkeää, että kunta on pystynyt ylijäämäisiin tuloksiin useamman vuoden peräkkäin (2020–2023) sen jälkeen, kun kriisikuntakriteerit täyttyivät tilinpäätösvuonna 2019. Taloudellinen toimenpideohjelma on voimassa vuoden 2024 loppuun, sitä on noudatettu ja suurimmalta osin jo toteutettu. Edelleen on tärkeää arvioida, mitkä asiat ovat kunnan talouteen pidemmällä tähtäimellä vaikuttavia asioita, varsinkin kun tulevien lähivuosien talousnäkymä näyttää erittäin haastavalta.

Kevät-kesällä 2023 kilpailutettiin palkka- ja taloushallintopalvelukokonaisuutta, ja sen myötä loppuvuoden aikana valmistauduttiin palvelutuottajan vaihdokseen. Sarastia Oy toimi Lapinjärven palveluntuottajana 11 vuoden ajan. Vuodesta 2024 alkaen palveluntuottaja on Kuntalaskenta Oy. Vaihdoksen käyttöönoton jälkeen odotetaan merkittävää kustannussäästöä.

Pitkäaikaisten lainojen ennaikaiset lyhennykset on edelleen toteutettu vuonna 2023, n. 200 000 euroa ja kaiken kaikkiaan osakemyynnistä saadut varat on vuoden 2023 lopulla käytetty ennaikaisten lainojen lyhentämiseen n. 2,7 milj. euroa.

Vuoden 2023 aikana myytiin kolme yritystonttia, ja yksi lisämaa-tonttimyynti toteutui. Tonttikaupat toteutuivat tammikuussa ja syyskuussa 2023.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kunnan talous on toteutunut talousarvion mukaisena. Taloudellinen tilanne on tällä hetkellä tasapainoinen, mutta tulevat investoinnit haastavat toimintaa vähenevä väestöpohjan kanssa. Investointeihin liittyvä lainanotto tulee kasvattamaan kunnan lainakantaa lisäten korkoriskiä sekä rahoituskuluja. Lisäksi investoinneista muodostuvat poistot tulevat rasittamaan kunnan tulosta seuraavina tilikausina.

2.5 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Lapinjärven vuoden 2019 tilinpäätös täytti kriisikuntakriteerin konsernin alijäämän osalta. Tämän johdosta kunnassa toteutettiin talouden tasapainotusohjelma vuosille 2020–2024, jonka perusteella valtio totesi, että kuntaliitosselvitystä ei tule käynnistää. Kriisikuntakriteeri ei enää ole täyttynyt tilinpäätöksissä 2020–2023. Valtuustossa hyväksyttiin 9.12.2020 §48 talouden tasapainotusohjelma

sekä helmikuussa 2021 arviointiryhmän loppuraportti, jotka toimivat suuntaviivoina tasapainoiseen kuntatalouteen Lapinjärven kunnassa vuosina 2020–2024. Talouden tasapainotusohjelma pohjautuu kahteen pysyvään rakenteelliseen muutokseen sekä yhteen konsernin alijäämää korjaavaan kertaeraan;

Verotustaso

Tuloveroprosenttia ja kiinteistöveroprosentteja on korotettu vuodelle 2021 talouden tasapainotusryhmän loppuraportin mukaisesti, joka tarkoittaa n. 250 000 €. Jatkossakin on verotustasoa tarkisteltava tarpeen mukaan kunnan taloudelliseen tilanteeseen nähden. Taso on pyrittävä pitämään kuitenkin samassa linjassa muiden Itä-Uudenmaan pienten kuntien kanssa.

Konsernitulokseen vaikuttava kertaerä

KSOY:n osakkeiden osittainen myynti (n. 2200 osaketta) osakassopimusta noudattaen vuonna 2021 edellyttäen, että ostaja löytyy ja hintataso on riittävä. Myynti toteutui vuonna 2021 ja tuotti noin 3 M€:n tulosvaikutuksen myyntivoiton kautta. Myyntituloa ei saa käyttää pysyvien menojen lisäämiseen.

Toiminnan sopeuttaminen pysyvästi

Toimintakatetta sopeutetaan tulevien tasapainotusohjelman aikana 210 000 euroa pysyvästi vuositasolla. Toimintakatteen muutos kohdennetaan vuodelle 2022 110 000 € ja vuodelle 2023 100 000 €.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaiset toteutuneet toimenpiteet

Vuonna 2023 emokunnassa on päästy ylijäämämiseen tulokseen, kaikki toimialat ovat alittaneet talousarvionsa ja lisäksi verotulokertymä sekä rahoitustuotot olivat huomattavasti arvioitua parempia. Konsernitilillä sen sijaan tulos on lievästi alijäämäinen, rahoituskustannuksista johtuen.

Talouden tasapainotustoimenpiteistä suurimmat ovat toteutuneet jo aiempina vuosina. Ohjelman toimenpiteet on suurimmaksi osaksi toteutuneet. Vesimaksuja sekä tilamaksuja on korotettu myös syksyllä 2023, avustuksista on leikattu ja metsämyyntiä/harvennusta on tehty. Hanketoiminta on ollut aktiivista ja ennaltaehkäisevään työhön on edelleen panostettu, vakituinen liikunnanohjaaja on palkattu 1.1.2023 lukien. Myös hyvinvointikoordinaattorin työtehtävä on täytetty 1.1.2023 lukien, sote-uudistuksen mukanaan tuomana muutoksena. Aamupäivätoiminta on aloitettu syyslukukaudesta 2023 uudelleen. Aamupäivätoiminta ei järjestetty kunnassa syksystä 2020 – kevät 2023 välisenä aikana.

Vuoden 2021 aikana toteutui talouden tasapainottamistoimenpiteistä tuloveroprosentin korotus 0,5 %-yksiköllä sekä kiinteistöveroprosenttien korotus 0,1 %-yksiköllä. Myös Kymenlaakson Sähkö Oy:n osakkeita myytiin tavoiteltuun hintatasoon, kunnan myyntivoitto osakemyynnistä oli n. 3 milj. euroa. Muita toteutuneita toimenpiteitä on mm. kiinteistöveroselvitys, Honkahovin rakennuksen myynti ja toiminnan muutos, päiväkodin lounaiden ulkoistaminen ja suomenkielisten koulujen oppilaiden tasaaminen kahden nykyiseen kiinteistöön, iltapäivätoiminnan keskittäminen yhteen paikkaan, avustusten leikkaaminen, metsänhoitosuunnitelman toteutuminen sekä erinäisten selvitysten tekeminen,

Määräaikaisesti taloutta tasapainotettiin vuonna 2020, mm. seuraavilla toimenpiteillä: henkilöstön lomauttaminen 1-2 viikkoa, kokouspalkkioiden puolittaminen, avoimien työpaikkojen täyttämättä jättäminen, aamupäivätoiminnan lakkauttaminen, iltapäivätoiminnan keskittäminen, lasten kotihoidon kuntalisän lakkauttaminen, yhdistysavustusten maksamatta jättäminen, tieavustusten puolittaminen, kunnostustöiden lykkäytyminen. Myös investointisuunnitelmaan tehtiin muutos.

Tarkastuslautakunnan arvio:

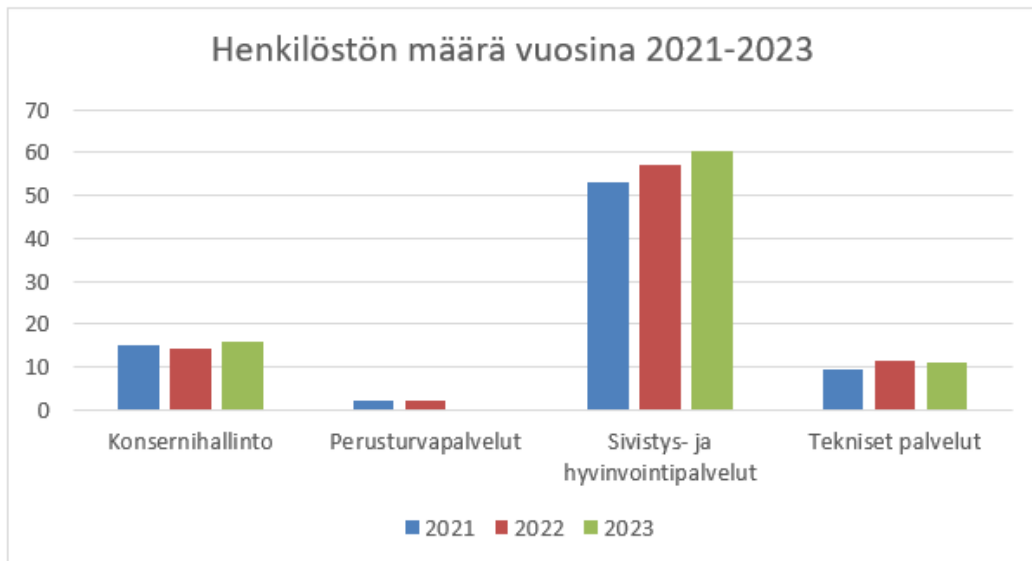
Talouden tasapainottamisen toteuma on ollut suunnitelman mukainen. Tasapainottamisohjelma jatkuu tilikaudelle 2024.

3. Henkilöstö

Lapinjärven kunnan henkilöstön kokonaismäärä oli 31.12.2023 yhteensä 85 henkilöä. Henkilöstömäärä on vähentynyt 6 henkilöllä. 31.12.2022 kokonaismäärä oli 91. Henkilötyövuosissa mitattuna Lapinjärven henkilökunta vuonna 2023 oli 87 henkilöä, kun se vuonna 2022 oli 85. Taulukoinnissa on käytetty toimialajakoa. Lukuun sisältyvät kaikki vakinaiset, määräaikaiset, sijaiset, työllistetyt ja oppisopimuksella työskentelevät.

LAPINJÄRVI	Vakinaiset			Määräaikaiset ja sijaiset			Työllistetyt ja oppisopimuzhiöt			
	vuosi	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Konsernihallinto		8,92	11,01	9,35	5,63	2,35	4,26	0,58	1,10	2,18
Perusturvapalvelut		1,82	1,88	0	0,56	0,36	0	0	0	0
Sivistys- ja hyvinvointipalvelut		41,15	40,81	41,58	11,89	16,25	18,24	0	0	0,61
Tekniset palvelut		9,33	10,79	10,72	0,11	0,36	0,51	0	0,29	0
Yhteensä		61,02	64,49	61,65	18,19	19,32	23,01	0,58	1,39	2,79

Luvut näytetään henkilötyövuosina

Vuonna 2023 sairauspoissaoloja vakituisessa palvelussuhteessa olevilla oli yhteensä 857. Yhteensä koko henkilöstön poissaolot olivat 1 280 päivää. Sairauspoissaolot on lisääntyneet viime vuoteen verrattuna 313 työpäivää.

Sairauspoissaolopäivät henkilöä kohti laskennassa on käytetty vuoden keskimääräistä henkilölukua 88,5 (tammikuun 1.päivä/92 ja joulukuun 31.päivä/85).

Sairauspoissaolot henkilöä kohti:

v 2022	10,94
v 2023	14,46

Lyhyet 1-3 päivää kestävät sairauspoissaolot ovat lisääntyneet 127 tapauksesta vuonna 2022, 164 tapaukseen vuonna 2023. Kasvua on yhteensä 55 sairauspoissaolopäivää. 4-10 päivän poissaolot ovat vähentyneet 138 sairauslomapäivällä. Pitkät yli 11 päivää kestävät sairauslomat ovat lisääntyneet 203 sairauslomapäivällä.

Henkilöstö voi olla omalla ilmoituksella sairauslomalla 5 kertaa vuodessa, maksimissaan viisi päivää kerrallaan. Vuonna 2023 tätä mahdollisuutta käytti 120 henkilöä. 1-5 päivää kestävästä sairauslomapäivistä omalla ilmoituksella tai esihenkilön luvalla poissaolopäiviä oli yhteensä 251. Yhden päivän pituisia sairauslomia omalla ilmoituksella oli 40 päivää, kahden päivän sairauspoissaoloja oli 92 päivää, neljän päivän sairauspoissaoloja 16 päivää ja viiden päivän sairauspoissaoloja 25 päivää.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Sairauspoissaoloissa on havaittavissa kasvua perusturvapalveluja lukuun ottamatta. Myös pitkissä yli 11 päivää kestävässä sairauspoissaoloissa on kasvua. Pienessä kunnassa sairauspoissaolot voivat henkilöityä vahvasti. Näin ollen, tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa henkilöstöhallinnolta valppautta tilanteen seuraamiseksi ja riittäviin toimiin tarttumista ongelmia havaitessaan.
Tarkastus

4. Kuntakonserni

Kuntakonserni muuttui vuoden 2023 alusta, kun suurin osa konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä kuntayhtymistä siirtyivät hyvinvointialueelle. Jäljellä on vain yksi kuntayhtymä, Uudenmaan liitto. Tytäryhtiöissä oli myös muutosta, kun Kiinteistö Oy Taitotalo fuusioitui Kiinteistö Oy Lapinjärven Lilliputtiin 31.12.2022. Näin ollen tytäryhtiöitä on kolme vuodesta 2023 lukien. Kaikki on Lapinjärven kunnan 100 % omistamia; Kiinteistö Oy Labyrintti, Kiinteistö Oy Lapinjärven Lilliputti sekä Lapinjärven Lämpö Oy. Kunnan yhtiöt ovat hyväksyneet kunnan konserniohjeen. Yhtiöt ovat raportoineet toiminnastaan kuntaomistajalle kunnanhallituksen kokouksissa

Suurimmaksi osaksi valtuuston asettamat toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet konsernissa. Taloudelliset tavoitteet eivät ole toteutuneet, kun kahden tytäryhtiöiden tulokset ovat alijäämäisiä. Tytäryhtiöiden erilliset tulokset ovat toteutuneet seuraavasti; Koy Labyrintti alijäämäinen tulos n. 219 000 €, Koy Lapinjärven Lilliputti ylijäämäinen tulos n. 47 000 € ja Lapinjärven Lämpö Oy alijäämäinen tulos n. 51 000 €. Konsernin tilanne on Kiinteistö Oy Labyrinttiä lukuun ottamatta näillä näkymin vakaa seuraavat vuodet.

Kunnanhallitus antoi Kiinteistö Oy Labyrintille erillistä omistajaohjausta yhtiökokouksien ulkopuolella yhtiön uuden strategian osalta vuosille 2024–2030.

Kiinteistö Oy Labyrintti päätti uudesta strategiasta, jolla pyritään vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin ja yhtiön taloutta koskeviin haasteisiin. Nousevat korkokustannukset ja lainanhoitokulut veivät yhtiön tuloksen reilusti alijäämäiseksi. Kunnanhallitus päätti varautua Kiinteistö Oy Labyrintin pääomittamiseen vuoden 2024 aikana enintään 150 000 eurolla. Yhtiön taloushaasteet eivät kokonaisuudessaan poistu yhden vuoden aikana toteutettavalla pääomittamisella, vaan yhtiön talouden haasteet jatkuvat erityisesti, jos korkotaso ei merkittävästi alene.

Tarkastuslautakunnan arvio: Valtuuston asettamat tavoitteet ovat pääosin saavutettu. Kiinteistö Oy Labyrintin osalta tulee johdonmukaisesti jatkaa yhtiön tilan parantamista.

5. Arvioinnin yhteenveto

Tarkastuslautakunta katsoo tarkastushavaintoihinsa sekä saatuihin selityksiin ja katsauksiin sekä toimintakertomuksessa esitettyyn viitaten, että valtuuston asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on saavutettu hyvin. Tarkastuslautakunta kiittää kunnan henkilöstöä kunnan kuntalaisten hyväksi tehdystä työstä.

Lapinjärvellä 14.päivänä toukokuuta 2024

Kaj Ikäheimo
puheenjohtaja

Anne Rönkkö
varapuheenjohtaja

Kalevi Hoffström
jäsen

Marina Silfvast
jäsen

Markku Lautamäki
jäsen

Maarit Hietala
jäsen

Katri Sibelius
jäsen

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 17 pages before this page

Dokumentet inneholder 17 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 17 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 17 sider før denne side

Detta dokument innehåller 17 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende